

både noradrenerga och serotonerga neuron.

Depressionssjukdomen i olika livsfaser

Andra delen handlar om depression och kroppslig sjukdom i relation till livscyklerna, dvs barndom, pubertet, vuxenliv och ålderdom. Depressionssjukdomen är ofta vanligare och i svårare form hos äldre med samtidig förekomst av kroppslig sjukdom, författarna föreslår rent av rutinmässig screening av depressionssymtom hos äldre för att depressionen inte ska förbises och bli obehandlad.

Somatiska sjukdomstillstånd ägnas egna kapitel

Den tredje delen är den största delen och berör depressionssjukdomarnas förekomst vid olika somatiska sjukdomstillstånd med olika kapitel för hjärt-kärlsjukdom, mag-tarmsjukdom, njursjukdom, traumatisk hjärnsjukdom, endokrina sjukdomar, missbrukssjukdomar, cancer, smärtsyndrom och aids m m. Flera kapitel är mycket intresseväckande, i synnerhet kapitlet om de endokrina sjukdomarna. En stor andel av depressionstillstånden går också med förhöjda kortisolvärden. Mycket intressant var att läsa kapitlet »Depression and fatigue syndrome», CFS. Detta syndrom, visar på flera sätt överlappning med depressionssjukdomarna, och 50 procent av patienterna med CFS har även depressionsdiagnos. CFS har också indicier på störd HPA-axel med sänkta urinkortisolvärden. Vissa kliniska symtom vid CFS, såsom normal aptit och hypersomni, avviker också från de vanliga depressionssymtomen.

Biologiskt orienterade översiktsartiklar

Sammanfattningsvis är boken biologiskt orienterad och späckad av fakta. Den har lärobokskaraktär. Språket är lättläst och något varierande av naturliga skäl med så många författare. Kapitlen är till karaktären separata översiktsartiklar med presentation av forskningsresultat inom respektive området med kortare diskussionsavsnitt och ibland sammanfattningar.

De senaste behandlingsmedlen mot depression, venlafaxin och mirtazapin har inte fått något utrymme på grund av sin sena ankomst på marknaden. Inte heller har ett av de äldsta medlen, litium, fått den plats det förtjänar, och boken innehåller endast en sida om

elektrokonvulsiv behandling vid somatisk sjukdom och depression.

För läkare och specialister i psykiatri

Boken är framför allt skriven för läkare och specialister i psykiatri men kan naturligtvis också läsas av annan vårdpersonal. Boken används med fördel som ett uppslagsverk inom konsultationspsykiatri, där den tredje delen av boken äger stor tillämpbarhet och kan rekommenderas. •

Lovande deckardebut

Per Källén. **Skendöd**. 325 sid. Lund: Bostroms Förlag, 1998. ISBN 91-7231-017-0.

Recensent: Lars Erik Böttiger, professor Saltsjö-Boo.

Det finns en tradition av deckarskrivande inom läkarkåren, internationellt med Sir A Conan Doyle som ledande namn, i Sverige med Ulf Durling i samma position (debut med »Gammal ost» 1971), följd av bl a två andra psykiatrer, Åsa Nilsson (debut 1991 med »Tunnare än blod») och Bennie Liljenfors, som under pseudonymerna Sten Wilding och K G Matiason skrivit inte mindre än nio kriminalromaner. Det diagnostiska läkararbetet är ju ett slags detektivarbete, men man undrar om det finns ett starkare samband mellan detektivarbete och psykiatri än vad som gäller andra läkarspecialiteter?

Författaren invärtesmedicinare

Nu sällar sig en invärtesmedicinare, Per Källén, till skaran av svenska läkare som skriver deckare – men psykiatri kommer ändå med i hans debutbok »Skendöd». Den är enligt baksidestexten »en isande kriminalroman», isande i dubbel bemärkelse. Den är spännande så att den skickar isande kårar längs ryggen på läsaren, och också isande genom att kyla ned ett våldsoffer till nästan död, till skendöd.

Köldpåverkan ett tema i boken

Huvudpersonen, David Lagerquist, är liksom författaren läkare, rättsmedi-

cinare i Uppsala och köldforskare. Boken börjar med att han håller en föreläsning för en vidareutbildningskurs om köldpåverkan på den mänskliga organismen och lär ut hur nedfrusna personer skall behandlas. Kursen hålls i slottsmiljö, på Häringe slott på Södertörn, där David träffar en vacker journalist med adligt namn – som kontrast till köldpåverkan och nedfrysning utspelas en het kärleksscen i bastun.

Så rullar dramat igång, och jag skall inte avslöja handlingen. Men invärtesmedicinaren/författaren har på en kurs i akutmedicin, inte bara lärt sig om nedkylning och upptining utan därifrån också hämtat slagordet »Ingen är död förrän varm och död», som går som en röd tråd genom boken. Lärdomen är att en djupt nedfusen människa även för en läkare kan te sig kliniskt död.

David Lagerquist får besked om att hans far hittats död i framsätet på sin bil. Mystiska omständigheter gör att David misstänker att fadern blivit mördad, och han försöker reda ut detta samtidigt som han gör AT-tjänstgöring i psykiatri. Om jag säger att fadern arbetat med satellitnavigeringssystem så blir hela scenbilden klar: här finns modernaste teknik och konkurrens mellan amerikanska och ryska inflytanden, här finns svidande Gökbo-artad kritik av svensk psykiatri, här finns kritik av bristen på rättsmedicinska utredningar och obduktioner i dagens Sverige, här finns mycken kunskap om nedfrysning och upptining. I bakgrunden finns hela tiden en vacker men mystisk kvinna och komplicerade familjeförhållanden, vilka undan för undan nystas upp i detta rafflande drama, där David till slut räddas till livet av en kvinnlig läkare, som hört hans inledande föreläsning på Häringe.

Väl många motiv

Per Källén skriver bra, boken är lättläst på ett sätt som passar en isande deckare. Skulle jag ha någon liten anmärkning skulle det vara att han – som framgår av beskrivningen ovan – blandar in väl många områden för att kunna utsätta dem för sin kritik. Men även om han kunde sparat några motiv till en kommande bok, flätar han sina motiv skickligt, ingenting verkar påklistrat utan allt faller väl in i handlingen.

Manar till fortsatt skrivande

Per Källéns »Skendöd» är en bra deckare och en lovande debut. Jag hoppas att han inte av detta beröm faller i litterär skendöd utan att han fortsätter